

ספר התשובה

והוא

סדר תיקוני תשובה

בהמשכים

חלק ז

אור הזוהר 429 * חשוון תשע"ד

מפעל הזוהר העולמי

בנשיאות כ"ק אדמו"ר מהאלמין שליט"א מחבר למעלה מאלף ספרים טל: 0527651911

גדולי הצדיקים ואומרים ללמוד זורה הקדוש

פרק ד'

יום הכפורים - יום מיוחד לתשובה

זהר הקדוש פרשת ויחי ר"כ עמוד א'

לבתר קודשא בריך הוא זמין קמיה דבר נש יומא דכפורי, יומא דתשובה אחר כך מזמין הקדוש ברוך הוא לפני האדם יום הכפורים שהוא יום המיוחד לתשובה, אי תב מחטאוי טב אם שב מחטאיו הרי טוב, ואי לא ואם לא שב גם ביום הכפורים פקיד מלכא למחתם פתקין מצוה המלך ברוך הוא לחתום הפתקין שנכתבו בראש השנה, והיינו בשעת תפילת נעילה, ווי דהא תשובה בעינא לאסתלקא מניה אוי לזה האדם כי מדת התשובה רוצה להסתלק ממנו, ר"ל אם היה שב ביום הכפורים היה מספיק תשובה מועטת לפי שאז הבינה שהיא מדת התשובה שולטת, אבל אחר יום כפור שמדת התשובה מסתלקת צריך תשובה גדולה יותר ויותר כדי שיקרעו גזר דינו.

תכלית השנה - תפילת נעילה

השל"ה הקדוש מסכת חולין פרק נר מצוה [נ]

הנה תכלית השנה היא עשרת ימי תשובה, ותכלית עשרת ימי תשובה הוא יום כיפור, ותכלית יום כיפור הוא תפילת נעילה, ואז יום כפורים, כי יום כפורים מכפר בסופו. ושם קבעו אנשי כנסת הגדולה לומר בנוסח התפילה, ותתן לנו ה' אלהינו באהבה את יום צום הכיפורים הזה קץ ומחילה וסליחה על כל עונותינו, למען נחדל מעושיך ידינו:

עצומו של יום מכפר לשבים מעוונותיהם

רבינו בחיי ויקרא כג כח

(כח) וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כפורים הוא - מה שהזכיר הכתוב כאן לשון כפרה ולשון עצם, מפני שלא תאמר כיון שלא הזכיר קרבן בפרשה, אם אין מקדש ואין קרבן אין יום הכפורים מכפר, לכך בא לומר שאין הכפרה תלויה בקרבן ולא בשום דבר אחר אלא עצומו של יום מכפר,

ראש השנה כנגד מאמר בראשית

שפת אמת דברים ראש השנה שנת תרמ"ב

עשרת ימי תשובה הם נגד עשרה מאמרות שנברא בהם העולם. וראש השנה נגד בראשית כדאיתא בראשית נמי מאמר הוא. והוא כולל כולו. ועל זה אמרו והלא במאמר אחד. היה יכול להבראות שהוא מאמר האחדות שעלה במחשבה לפניו ית'. וכמו שיהי לעתיד כשיתוקן הכל. ועל זה אמרו חכמינו זכרונם לברכה גם כן עלה במחשבה לבראות במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים ושייתף עמו מדת הרחמים. והכלל כי קודם חטא אדם הראשון הי' מוכן להיות בחי' מאמר אחד כנוצר לעיל. אך על ידי התערובת נעשה בחי' השיתוף מדת הרחמים והי' הבריאה בעשרה מאמרות ליתן שכר ועונש כדאיתא במשנה. ואמת כי הרשעים שהיו עתידין לצאת מאדם הראשון הם גרמו החטא. והצדיקים ובני' שנאמר עליהם ועמך כולם צדיקים הם המעוררין כח האחדות. ועליהם אמרו חכמינו זכרונם לברכה גם כן כי בני' עלו לפניו ית' במחשבה מקודם שנברא העולם כנוצר לעיל.

בראש השנה - "ותנח התיבה", ומשם נמשך הכח לעשרת ימי תשובה להיותם מוכשרים לקבל תשובת השב

יערות דבש חלק שני דרוש ה

ולכך דרש הזוהר [חלק ג' קמ"ט עמוד ב'] ותנח התיבה, שהיא כסא כבוד, בירח שביעי, הוא ראש השנה, בהרי אררט, כי זה הררי קדם, אבל קודשא בריך הוא לא סר חסדו, ובימים אלו הבטיח לאדם לקבל תשובתו, והושם לחוק לימים אלו לקבל תשובתו ולא כעס בהם, ולכך אמר הנביא [ירמיה ל"א] מרחוק ה' נראה לי, כי במזרח תכלית הריחוק, כרחוק מזרח ממערב, כן הרחיק פשעינו, ולכך הבטחה זו באדם הראשון לקבל - בימים אלו ששוכן בהרי קדם כביכול - התשובה, אמר מיכה [מיכה ז'] חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם, דייקא, והם יו"ד ימי תשובה שהם מוכשרים לתשובה וימי חסד, ולכך אומרים בימים אלו י"ג מדות דמיכה:

גורם שימחול ויסלח הקדוש ברוך הוא לכל עוונם ולא יראה בהם ערוות דבר כדי שיהיו ראויים לעמוד לפני המלך בדביקות הנעלה ההוא. וכמו שמבואר זה בזוהר הקדוש (אחרי ג' ס"ט, ב) ר' יהודה אמר זכאין אינון ישראל דקודשא בריך הוא אתרעי בהו ובעא לדכאה להו דלא ישתכח בהו חובא בגין דיהון בני היכליה וידרון בהיכליה עיין שם. והנה זה שאומרים מחול לעונותינו ביום צום הכפורים הזה כו' כאמור אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני. פירוש למעני כדי שיוכלו להתעלות אל דביקות העליון לכך אנכי הוא מוחה פשעיך כו'. ונאמר (ישעיהו מד, כב) מחיתי כעב פשעיך שובה אלי כי גאלתיך כנזכר לעיל. ונאמר כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ד' פירוש כי בעל כרחך מוצרך לכם לעמוד לפני ד' בהיכל המלך לכך תטהרו.

יתאמץ לעורר לבבו בתפילת נעילה

מטה אפרים סימן תרכג

כי תכלית כל העשרת ימי תשובה הוא יום הכפורים, ותכלית יום הכפורים הוא תפלת נעילה, שהכל הולך אחר החתום ואדם להבל דמה, איך יזכה בחתימה, ולא יביא בידו מאומה, תשורה להביא אל הקדש פנימה. ואם החרש יחריש בעת ההוא כעבד ישאף צל להשלים חקו ולביתו הוא מהומה, אך לריק יגע זה כמה. ואם לא עכשו, אימתי יגיע עת רצון להענות ויזכה להבנות הנהרסות ולנטע הנשמה. והחלש יאמר גבור אני (לשון הכתוב יואל ד, י) לעמד לשרת עבודה תמה. ודברים אלו וכיוצא בהם יעיר אזנם ויעוררו נפשם הרפה שיוסיפו אמץ בתפלת נעילה לשפך לב כמים ותעל שועתם אל האלקים השמים.

יסוד התשובה

הקדמה

כשמו כן הוא, כולל בקצור ספרי מוסר וכל עניני תקנת תשובה על כל חטא פרטי, וביחוד תקון קרי שהוא ברית המעור ותקון ברית הלשון, שהם חטאים המצויים ושכיחים בעולם הזה אצל רוב העם. כל תקוני תשובה הללו מלוקט ומבוקר מכל הפוסקים ומספר "עמק המלך" וספר "יוחל משה" ומשאר שאלות ותשובות ומתוך ספרים הנחמדים שלא הובאו ב"ראשית חכמה" ובשל"ה ובשאר המחברים ה"ה הרב רבינו משה אלשיך ומכתבי קודש א' קדוש המדבר האחרון בזמן והראשון במעלה ה"ה האלוקי המפורסם נורא מאוד מהור"ר יצחק לוריא זלה"ה ומספר "חסד לאברהם" המבוארים כל מיני תשובה וכל עניני תקוני תשובה, והתועלות היוצאות מזה הספר רבות הן.

המעלה האחת היא גדולה למעלה להעיר לבות בני אדם לעלות למעלה במעלה עולה ונפלאה - מעלות התשובה - המבוארת בתורה ובנביאים ובכתובים ובש"ס ובמדרשים ובזוהר חדש ובתיקונים, ומי לנו גדול מהרב ה"בית יוסף" שהזהירו המגיד, שיהיה לו שעור מיוחד בכל יום בספרי מוסר. אכן בזוהר ואתחנן מבואר להדיא דאף בהגיע זמן הקץ אינם נגאלים אלא בצרוף התשובה, וכן הוא בהקדמת תקוני הזוהר במענה אליהו הנביא עליו השלום לרשב"י זלה"ה.

ויש לו סגולה זו שהוא מכפר, ובלבד לשבים, וכענין שדרשו מלשון אך בעשור וכענין שהזכרתי:

עצומו של יום מכפר לפועלים לכפרת עוונותיהם

בית אלוקים שער התשובה פרק שני

אבל מי שעשה עונות שהוא מוזהר מלעשותם ועשאים בפועל גם כי התשובה מועילה להיותו צדיק בהרהור תשובה בלבו כמבואר למעלה, עם כל זה צריך פועל לכפרת העון שעשה בפועל, והוא עינוי יום הכיפורים שעצומו של יום מכפר לשבים ולא לשאינן שבים, כמו שכתוב אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא וגו', עצומו של יום מכפר לשבים ולא לשאינן שבים, דאך כתוב שהוא ממעט אותם שלא שבו, ובעונות החמורים שיש בהם כרת צריך פועל יותר שיקבל עליו היסורין הבאים עליו בפועל, ובחלול השם המיתה שתמרק על עוצם חטאתו:

תשובת ראש השנה תולה ויום הכפורים מכפר

תורת משה ויקרא כג לא - לב

או יהיה ענין הכתובים בדרך אחרת, בהזכיר מאמר רבי מתיא בן חרש (יומא פ"א) כי שלשה חלוקי כפרה הם ותשובה עם כל אחד מהם. עבר על מצות עשה ועשה תשובה אינו זו משם עד שמוחלים לו, עבר על מצות לא תעשה שאין בהן כרת תשובה תולה ויום הכיפורים מכפר, עבר אדם על כריתות ומיתות בית דין תשובה ויום הכיפורים תולין ויסורין ממרקין כו'. והנה ביאור המאמר כתוב אצלנו והן לא הובא פה רק להתכת תחלת הכתובים על פיו. והוא כי אחר הזהירו יתברך על התשובה בראש השנה בפסוק הקודם, באומרו (פסוק כד) (יום) [זכרון] תרועה (יהיה לכם), בא ואמר, אל יעלה על רוחך לדבר ולומר מה לי עוד להתכפר הלא שבתי ורפא לי על כל עון ופשע וחטאה. כי דע איפה כי אך בעשור לחדש השביעי הזה ששבת בו, דוקא הוא יום הכפורים ולא מאז שבת באחד לחדש. כי הנה תשובה תולה ויום הכיפורים מכפר, ולא כפרה אחת בלבד כי אם כפורים רבים, על לאוין שאין בהם כרת לגמרי ועל שיש בהם כריתות ומיתות בית דין, ועל חלול ה' התחלת כפרה ליגמר אחד בייסורין ואחד בייסורין ומיתה. וזה אומרו כפורים לשון רבים. ואל תתמה לומר אחר שאני שב בראש השנה, למה לא יגמור היום ההוא. לזה אמר מלת הוא, כלומר כי הוא בעצמו יש לו בחינת קדושה זו, כי עצומו של יום מכפר מה שאין כן ליום זולתו, שעל כן תשובת ראש השנה תולה ויום הכיפורים מכפר. וזהו יום הכפורים הוא.

מחילת העוונות ביום הכפורים היא על מנת שיוכלו להתעלות אל דביקות העליון

תפארת שלמה על המועדים יום כפורים

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ד' תטהרו (ויקרא טו, ל), הנראה לי לפי מה שאיתא בגמרא (כריתות י"ב) עצומו של יום מכפר. הוא להיות כי הקדוש ברוך הוא חפץ כיום בדביקות של ישראל שיתעלו היום למעלה מבחי המלאכים להיות ראויים לעמוד בהיכל המלך לכך הנה בעל כרחך אי אפשר זה בלתי היות ישראל מטוהרים מכל שמץ ודופי חס ושלום כמו שכתוב (ישעיהו נ"ט, ב) כי עוונותיכם היו מבדילים כו' על כרחך הנה עוצם וכוחו של יום הזה

המעלה השנייה היא לשואל ולדורש אל המורה, להורות לו דרך תשובה ודרך החיים, שלא יצטרך הרב המורה לצדקה לחפש בספרים המפוזרים בהם תקוני תשובה על כל חטא פרטי, אחד הנה ואחד הנה, ובפרט שלא כל אדם זוכה שיהיו אלו הספרים מצויים בידו.

המעלה השלישית היא לבעל תורה העושה דבר עבירה ומתבייש בה להודיע נגעי מכאוביו למורה. יפרש כפיו אל הספר הזה הנרשם מעל"ד וימצא לנפשו מזור ותרף, וכדי לזכות את הרבים אסף ולקט וברר זעירא דמן חברייתא החבור הלזה מכל הספרים הנזכרים לעיל מעל"ד ורובו אסף וקבץ מספר "קנה חכמה", ומחמת טעמו ונימוקו עמו לא רצה לישא שמו על שפתיו.

מפתחות

פרק א' - בו יבואר הענין, שהתורה והתפילה אינם רצויים כי אם אחר התשובה, ולא די שאינם רצויים אלא שנענש עליהם, על התורה ועל התפילה ועל המעשים טובים שעשה קודם התשובה, כי נתן כח אל החיצונים כמבואר ב"רעיא מהימנא" ובכתבי האר"י זלה"ה וב"חסד לאברהם", ובו יתבאר, שראשית התשובה שידע מה שחטא, ובאור מה שאמר הכתוב: "נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה אל ה'" - בב' לשונות: "חפוש וחיקור", ובאור מה שאמר רבא: "אם רואה אדם שיסורים באים עליו יפשפש במעשיו".

פרק א'

מי שהוא מלא סרחון צואת עוונותיו אין תורתו נחת רוח לבוראו

צריך תשובה תחילה קודם תורה ותפילה, כי אם לא שב כראוי אין תורתו רצויה ומקובלת לפני הקדוש ברוך הוא, כמו שאמר הכתוב: "ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי", וכתב ה"ראשית חכמה" פרק ב' משער התשובה וזה לשונו: ולזה כיוון ר' יהודה בר אלעאי באומרו: אשרי מי שעמלו בתורה ועשה נחת רוח ליוצרו - פירוש, שהעוסק בה מנוקה מחטא ועוון, שאז המלך משתעשע בו ובתורתו, אבל מי שהוא מלא סרחון צואת עוונותיו אין תורתו נחת רוח לבוראו. הטעם הוא, כי בעסק התורה האדם ממשיך השכינה עליו, ובהיותו נקי מחטא מצאה השכינה כסא ומושב שבו תשב ותנוח, כאדם היושב בכסא המתוקן כראוי, שהכסא הוא נחת רוח לו - כן התורה הנקיה היא כסא מתוקן לשכינה שתשרה בו, אבל בהיות האדם מלוכלך בכתמי עוונותיו אין התורה שורה בו, כי אין בו כסא לשרות, לא התורה ולא השכינה, כי כל קוץ מכאוב וממאיר ליושב על הכסא, לכן קודם כל ירחץ צואת עוונותיו בתשובה כראוי, ורק לאחר מכן יעסוק בתורה, ויקח דמיון מהדין הפשוט בגמרא: במקום שיש ריח רע אסור לעסוק שם בתורה ובתפילה, וכידוע, שהעוונות נקראו "צואה", כמו שכתוב: "אם רחץ ה' את צואת בנות ציון", ולכן כל הקדושים העליונים מתרחקים ממנו אף בעוסקו בתורה.

ומצינו שלא עמדה תורה לדואג ולאחיתופל, כי שניהם - אין להם חלק לעולם הבא, אף על פי שהיו דורשים כמה מאות הלכות במגדל פורח

באור, ועיקר התשובה מביא לידי תורה ומעשים, עד כאן לשונו.

כל המעשים שאדם עושה והוא רשע מוסיף כח בקליפה והוא נענש על לימודו

יותר מכך אמרו, איתא ברעיה מהימנא וכן בכתבי האר"י זלה"ה ובחובת הלבבות: כל המעשים שהאדם עושה והתורה שהוא לומד והוא רשע, לא די שאינו מוסיף כח ואומץ בקדושה, אלא אף גם מוסיף כח בקליפה, ונענש על לימודו, כי מאחר שהרשע נמצא תוך הקליפה הוא משפיע אל הקליפה, וגם אם לא שב כראוי אין תפילתו רצויה, וכמו שכתוב בגמרא: אמר אביי בתעניתא עד פלגי יומא מעיינו במילי דמתא ומפלגי דיומא ריבעא דיומא קרי ומפטרי ורבעיא דיומא בעי רחמי ואיפך אנא לא ס"ד וכו'. גם כתב בספר "חרדים" בשם ר' סעדיה גאון: בשביל ז' דברים אין תפילת האדם נשמעת ואחד מהם, אשר גברו עוונותיו ולא עשה תשובה שנאמר: "עוונותיכם מבדילים ביניכם".

קצת דברים המביאים אל התשובה, ושלא ינצל מהדין הגדול והנורא כי אם על ידי תשובה

קודם שנבאר דרכי התשובה איכותה ומהותה נביא תחילה מעט מן הדברים המביאים אל התשובה.

בספרי מביא ז' דברים ואחת מהם, שידע רוע מעשיו וחטאיו, וידע שלא ינצל מדין הגדול והנורא, כי אם על ידי תשובה, כמו שכתוב: "כי אחרי שובי נחמתי ואחרי הודעי ספקתי על ירך", דאם לא כן שמא יחשוב שמה שעשה אינו חטא, וכן אמר ירמיה, עליו השלום: "נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה אל ה'" - הרי מבואר, שקודם שיעשה תשובה צריך תחילה פשפש מעשים וחקירה עליהם, כדי שידע על מה יעשה תשובה, ומה שאמרו ב' לשונות: "חפוש וחקור", נקדים מה שאמר רבא בגמרא: אם ראה אדם שיסורים באים עליו - יפשפש במעשיו. משמע, שהקדוש ברוך הוא שולח יסורים לחוטא, כדי שיעשה תשובה, וכן אמרו בגמרא: אין יסורים בלא עוון, וכן הוא בזוהר, מה שאמרו: או הודע אליו חטאתו או ידע מבעי' ליה, אלא קודשא בריך הוא פקיד ליה לאודעי לבר נש חובה דחב בדינא, כמו שאמרו: "הודע ירושלים את תעבותיה", וקשה הלא כתוב: "ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו" - פרש רש"י, דמשלם טובה לרשעים בעולם הזה להאבידו מעולם הבא, ועל כן מתרץ, דהפסוק מיירי בחטאים הידועים לו ואין צריך פשפש. הגמרא והזוהר מיירי בחטאים, שהוא דש אותם בעקביו ואין מחזיק אותם כחטא, כי אם אחר פשפוש, לזה שולח הקדוש ברוך הוא יסורים, כדי שיפשפש במעשיו, וגם יש לומר דהפסוק מיירי שאם שלח עליו יסורים, אף על פי כן אינו מפשפש במעשיו, כמו שכתב הזוהר זכורנו לברכה: "כי את אשר יאהב ה' יוכיח" - קודשא בריך הוא אוכח ליה לבר נש ברחימא אי יקבל יאות ואי לאו שארי ולא אוכח לה וישבוק ליה ויעביד רעותיה, ובענין דש בעקביו כתב השל"ה, שיש ב' סוגים: האחד מה שאמרו, עבר עבירה ושנה בה נעשה לו כהיתר, כגון: לשון הרע ואבק גזל וריבית ורבות כהנה וכהנה, אף על פי שידע מחומר איסורם, מה שאין כן אותם שהם מסוג הב', מחמת חסרון ידיעה מצוה זו או חומר

עבירה זו. הנה אותם שהם מסוג א' ימצא בחפוש קל, כי יודע מחומר איסורם, מה שאין כן אותם שהם מסוג ב' צריך חקירה עליהם על ידי לימוד התורה לידע מחומר איסורם. זה שאמרו תחילה "נחפשה דרכינו" - רצונו לומר, מה שדרכנו בעקבינו והורגלנו בהם והם מסוג הא', ואם לא ימצא בחפוש קל אזי "ונחקורה" - על ידי חקור רב לידע אותם החטאים ולמצוא אותם, ואחר כך "ונשובה אל ה'" - ולהתחרט עליהם, ואלה הם דברי הגמרא: אמר רבא: אם רואה אדם, שישורים באים עליו, והם על כרחך בשביל אותם החטאים שאדם דש בעקביו - יפשפש במעשיו, דהיינו - באותם חטאים שהוא רגיל בהם, אף על פי שיודע מחומר איסורם. פשפש ומצא יעשה תשובה; פשפש ולא מצא - יתלה מה שלא מצא בביטול תורה, רצונו לומר - על שלא למד ואינו יודע מחומר איסורם וצריך ללמוד ולחקור עליהם, וכאשר יתודע לו יעשה עליהם תשובה, ואם תלה ולא מצא גם אחר החקור על ידי הלימוד, אז בידוע שהם ישורים של אהבה.

שערי תשובה לרבינו יונה

השער הראשון - אות א'

באור התשובה ועקריה:

מן הטובות אשר היטיב השם יתברך עם בְּרוּאָיו, כִּי הֵכִיִן לָהֶם הַדֶּרֶךְ לַעֲלוֹת מִתּוֹךְ פַּחַת מַעֲשֵׂיהֶם לְנוֹס מִפַּח פְּשָׁעֵיהֶם, לַחֲשׂוֹף נִפְשָׁם מִנִּי - שַׁחַת וְלַהֲשִׁיב מַעֲלֵיהֶם אִפּוֹ, וְלַמָּדָם וְהַזְהִירָם לְשׁוּב אֵלָיו כִּי יִחַטְאוּ לוֹ לְרֵב טוֹבוֹ וְיִשְׂרוּ, כִּי הוּא יָדַע יִצְרָם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים כה, ח) טוֹב - וְיִשֶׁר יְיָ עַל - כֹּן יוֹרֵה חַטָּאִים בְּדֶרֶךְ. וְאִם הִרְבוּ לַפְשׁוֹעַ וְלַמְרֹד וּבָגְדוּ בּוֹגְדִים בְּגִדּוֹ, לֹא סָגַר בְּעַדָּם דַּלְתֵי תְּשׁוּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה לא, ו) שׁוּבוּ לַאֲשֶׁר הִעֲמִיקוּ סָרְהוּ. וְנֶאֱמַר (ירמיה ג, כב) שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹכְבִים אַרְפֶּה מְשׁוֹבְתֵיכֶם. וְהַזְהַרְנוּ עַל הַתְּשׁוּבָה בְּכַמְהָ מְקוֹמוֹת בְּתוֹרָה, וְהַתְּבַאֵר, כִּי הַתְּשׁוּבָה מְקַבֶּלֶת גַּם כִּי יָשׁוּב הַחוּטָא מֵרַב צְרוּתָיו, כֹּל - שֶׁכֵּן אִם יָשׁוּב מִיִּצְרָת - הַשֵּׁם וְאֶהְבֵּתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ד, ל) בְּצַר לָךְ וּמִצָּאוֹךְ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשִׁבְתָּ עַד - יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְשִׁמַּעְתָּ בְּקוֹלוֹ. וְהַתְּבַאֵר בְּתוֹרָה, כִּי יַעֲזוֹר הַשֵּׁם לְשָׁבִים כְּאֲשֶׁר אֵין יָד טַבְעָם מְשֻׁגָּת, וַיַּחֲדֵשׁ בְּקִרְבָּם רוּחַ טְהָרָה לְהַשִּׁיג מַעֲלַת אֶהְבֵּתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ל, ב) וְשִׁבְתָּ עַד - יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְשִׁמַּעְתָּ בְּקוֹלוֹ כְּכָל אֲשֶׁר - אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם אֶתְּהָ וּבְנֶיךָ בְּכָל - לְבָבְךָ וּבְכָל - נַפְשְׁךָ. וְאוֹמַר בְּגוֹף הַעֲנָנָן (שם שם, ו) וּמַל יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת - לְבָבְךָ וְאֶת - לְבָב יִצְרָךְ, לְהַשִּׁיג אֶהְבֵּתוֹ. וְהַבְּיָאִים וְהַקְּתוּבִים דְּבָרוֹ תְּמִיד עַל דְּבַר הַתְּשׁוּבָה, עַד כִּי בָּאוּ עֲקָרֵי הַתְּשׁוּבָה כְּלָם מִפְּרָשִׁים בְּדַבְרֵיהֶם כְּאֲשֶׁר יִתְבַּאֵר:

אות ב

יָדַע, כִּי הַחוּטָא כְּאֲשֶׁר יִתְאַחַר לְשׁוּב מִחַטָּאתוֹ, יִכְפַּד עָלָיו מֵאֵד עָשׂוֹ בְּכָל יוֹם, כִּי הוּא יוֹדֵעַ כִּי יִצְאָ הַקֶּצֶף עָלָיו וַיֵּשׁ לוֹ מְנוּס לְנוֹס שָׁמָּה, וְהַמְנוּס הוּא הַתְּשׁוּבָה, וְהוּא עוֹמֵד בְּמִרְדּוֹ וְהוֹנֵה בְּרַעְיוֹ, וּבְגִידוֹ לְצַאת מִתּוֹךְ הַהֶפְכָּה, וְלֹא גִוַר מִפְּנֵי הָאֵף וְהַחֲמָה, עַל כֹּן רַעְתּוֹ רַבָּה. וְאֶמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה עַל הַעֲנָנָן הַזֶּה (קהלת רבה ז, ט"ו), מִשָּׁל לְכַת שֶׁל לְסֻטִים שֶׁחֲבָשָׁם הַמְּלִיךְ בְּבֵית הַאֲסוּרִים, וְהַתְרוּ מִחֲתָרְת, פְּרָצוּ וַיַּעֲבוּרוּ, וְנִשְׁאַר אֶחָד מֵהֶם. בָּא שׁוֹר בֵּית - הַסֵּהָר וְרָאָה מִחֲתָרְת חֲתוּרָה וְהָאִישׁ הַהוּא עוֹדֵנּוּ עֲצוּר, וַיֵּךְ אוֹתוֹ בְּמִטְהוֹ. אָמַר לוֹ,

קִשָּׁה - יוֹם, הֲלֹא הַמְּחַתְרַת חֲתוּרָה לְפָנֶיךָ, וְאֵיךְ לֹא מִהֲרַת הַמְּלֵט עַל נַפְשְׁךָ:

אות ג

וְלֹא יִמְצָא אַחֲרֵי הַתְּשׁוּבָה זֹלְתֵי בְּעַמֵּי הָאָרֶץ, אֲשֶׁר הֵם יִשְׁנִים שׁוֹכְבִים, וְלֹא יִשְׁיבוּ אֶל לְבָבָם, וְלֹא יַעֲשׂוּ וְלֹא תְּבוּנָה לָהֶם לְמַהֵר לְהַמְּלֵט עַל נַפְשָׁם. וַיֵּשׁ מֵהֶם נְדָחִים מֵעַל הַשָּׁם בְּרוּף - הוּא, לֹא יִאֲמִינוּ לְעַנְשׁ הַחַטָּא. וְאֶמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (ברכות יט, א) אִם רָאִיתָ תַלְמִיד - חָכֵם שֶׁעֲבַר עֲבָרָה בְּלִילָה, אַל תִּהְרַהֵר אַחֲרָיו בַּיּוֹם, כִּי (בְּאַמְת) [וַדַּאי] עֲשָׂה תְּשׁוּבָה:

פרשת נח

פרק ה'

סוכות - ראשון לחשבון עוונות

זהר הקדוש פרשת ויחי ר"כ עמוד א'

אֵי זָכִי בַתְּשׁוּבָה וְלֹא שְׁלִימַתָּא כְּדַקָּא יֵאוֹת וְאִם אַחַר יוֹם כְּפוּר זָכָה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה אַבְל לֹא הִיתָה תְּשׁוּבָה שְׁלִימָה כְּרֹאוֹי, תְּלִינן לִיהָ עַד הַהוּא יוֹמָא בְּתַרְאָה דְּעִצְרַת דְּהוּא תְּמִינָאָה לַחַג תּוֹלִים לוֹ עַד יוֹם הָאֲחֵרוֹן שְׁהוּא שְׁמִינֵי עִצְרַת, וְאִי עֲבַד תְּשׁוּבָה שְׁלִימַתָּא לְקַמֵּי מֵאִרְיָה אַתְקִרְעוּ וְאִם עַד אַז עֲשָׂה תְּשׁוּבָה שְׁלִימָה לְפָנֵי קוֹנֵי קוֹרְעִין אַתְ גּוֹר דִּינוֹ, וְאִי לֹא זָכִי וְאִם לֹא זָכָה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שְׁלִימָה, אֵינוֹן פְּתִקִּין נַפְקִין מִבֵּי מַלְכָּא אוֹתָם הַפְתִּקִּין עִם הַפֶּסֶק דִּין שְׁבוּ יוֹצֵאִים מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, וְאִתְמַסְרִין בִּידוֹי דְּסַנְטִירָא, וְדִינָא מִתְעַבִּיד וְנִמְסָרִים בִּידוֹי שֶׁל הַמַּקְטָרֵג וְהַדִּין נַעֲשֶׂה, וּפְתִקִּין לֹא מֵהַדְרִין תּוֹ לְבִי מַלְכָּא וְהַפְתִּקִּין לֹא חוֹזְרִים עוֹד לְבֵית הַמֶּלֶךְ, וְהַדִּין נִפְעַל עַל יַד מַלְאכֵי הַדִּין. (רא"ג ומקדש מלך ומפרשים)

ראשון לחשבון עוונות על פי משל

ילקוט שמעוני ויקרא פרק כ"ג רמז תרנ"א

בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן זֶה חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר וְאַתְּ אִמְרַת בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן. רַבִּי מְנַי דְּשֵׁאֵב וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּסִיכְנִין בְּשֵׁם רַבִּי לױ מִשַׁל לְמַדִּינָה שְׁהִיתָה חַיִּיבַת לִיפְסַל לְמַלְךְ וְהַלַּךְ הַמֶּלֶךְ לַגְבוּתָהּ. יֵצְאוּ בְּתוֹךְ חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר מִיַּל גְּדוּלֵי הַמַּדִּינָה וְקִרְאֵתוֹ וְקִילְסוּ אוֹתוֹ. וְהַתִּיר הַמֶּלֶךְ שְׁלִישׁ מְדִימִסְיָא שְׁלַהּ. בְּתוֹךְ חֲמִשָּׁה מִיַּל יֵצְאוּ פְטִרופְלֵי הַמַּדִּינָה וְקִילְסוּ אוֹתוֹ וְהַתִּיר לָהֶם שְׁלִישׁ מְדִימִסְיָא שְׁלַהּ. וְכִיּוֹן שֶׁנִּכְנַס הַמֶּלֶךְ לְמַדִּינָה יֵצְאוּ כָּל בְּנֵי הַמַּדִּינָה לְקִרְאֵתוֹ וְקִילְסוּ אוֹתוֹ וְאִ"ל מַלְכָּא מַה דְּאִזַּל אִזַּל מִכָּאן וְלַהֲלֹן חוֹשְׁבָנָא. כִּךְ בֵּאִין יִשְׂרָאֵל בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה וְעוֹשִׂין תְּשׁוּבָה. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַתִּיר לָהֶם שְׁלִישׁ שֶׁל עוֹנוֹתֵיהֶם. בֵּאִין עֶשְׂרֵת יְמֵי תְּשׁוּבָה וּמִתְעַנִּין הַכְּשָׁרִים וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַתִּיר לָהֶן רֹב עוֹנוֹתֵיהֶן. כִּיּוֹן שְׁבֵא יוֹם הַכְּפוּרִים וְכָל יִשְׂרָאֵל מִתְעַנִּין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא סוֹלַח לְכָל עוֹנוֹתֵיהֶן. אִמַּר רַבִּי כְּתִיב כִּי עִמָּךְ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תוֹרָא הַסְּלִיחָה מוֹפְקֵדָת אֲצִלְךָ מֵרֵאשׁ הַשָּׁנָה. וְכָל כִּךְ לְמַה. לְמַעַן תוֹרָא לִיתֵן אִימַתְךָ עַל הַבְּרִיּוֹת. מִיּוֹם הַכְּפוּרִים עַד חַחַג כָּל יִשְׂרָאֵל עֲסוּקִין בְּמִצְוֹת זֶה עוֹסֵק בְּסוּכְתּוֹ וְזֶה עוֹסֵק בְּלוּלָבוּ וּבַיּוֹם טוֹב הַרְאִשׁוֹן שֶׁל חַג הֵם נוֹטְלִין לּוּלְבֵיהֶן וְאַתְרוּגֵיהֶן בִּידֵיהֶן. וּמְקַלְסִין לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לָהֶן כְּבוֹר מַחְלֵתִי לָכֶם עַל מַה שֶׁעֲבַר מִכָּאן וְאֵילַךְ חֲשָׁבוּ עוֹנוֹתֵיכֶם [לְפָנֵיכֶם]. לְפִיכֵךְ אִמַּר בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן רֵאשׁוֹן לַחֲשׁוֹנָן עוֹנוֹת מִיּוֹם הַרְאִשׁוֹן שֶׁל מוֹעֵד וְאֵילַךְ.